

ústav pro studium
totalitních režimů

archiv
bezpečnostních
složek

Tváře moci

Organizace složek StB pro boj proti vnitřnímu nepříteli

V rámci ministerstva vnitra první organizační celky zabývající se bojem proti tzv. vnitřnímu nepříteli vznikaly již v roce 1945 – tehdy především s úkolem vyhledání a očisty poválečného Československa od zrádců a kolaborantů, pátrání po válečných zločincích, příslušnících gestapa, NSDAP a dalších zločineckých organizací, agenturní boj proti sabotážím a teroristickým akcím ze strany německého obyvatelstva v Sudetech, ale také při obraně proti přehmatům i vysloveným zločínům, kterých se dopouštěli např. příslušníci revolučních gard vůči německému obyvatelstvu apod.

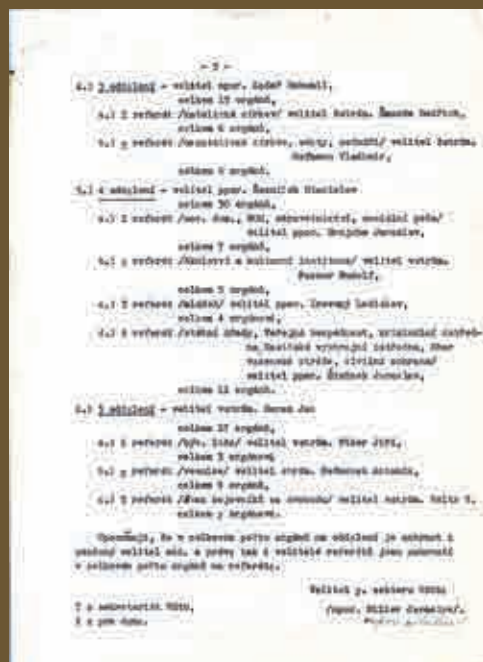
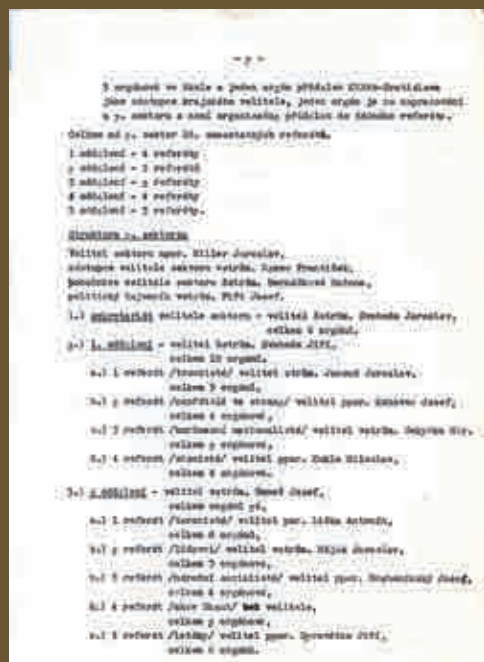
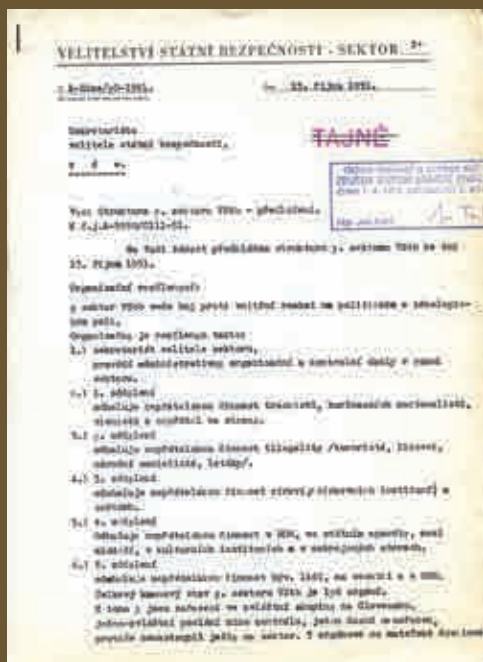
V letech 1945–1948 probíhaly na ministerstvu vnitra pod vedením komunistického ministra Václava Noska neustálé reorganizace, které měly za cíl co nejvíce posílit vliv komunistické strany. To se nakonec podařilo a po únoru 1948 se ministerstvo vnitra stalo jedním z hlavních nástrojů při nastolování represivního totalitního systému.

Při boji proti poraženým „silám buržoazie a Západu“ se kladl značný důraz na kontrarozvědnou práci. Po další reorganizaci z podzimu 1945 byly kontrarozvědné úseky soustředěny do skupiny BAa, kde sektor I – obranné zpravodajství – měl na starosti boj proti zahraničním rozvědkám a organizacím působícím na území ČSR, sektor II – politické zpravodajství – boj proti tzv. vnitřnímu nepříteli a sektor III – hospodářské zpravodajství – boj proti sabotážím a hospodářské kriminalitě. Zaměření sektoru II, jehož vedoucím se stal Ladislav Zelenka, se však oproti poválečné době značně změnilo. Prim hrála obrana proti pounorové emigraci, ideově nebezpečným spolkům a organizacím (Sokol, Junák), církvím a tzv. bývalým lidem, což byly významné osoby společenského, hospodářského a politického života v období před komunistickým převratem, které byly logicky novému režimu nepohodlné.

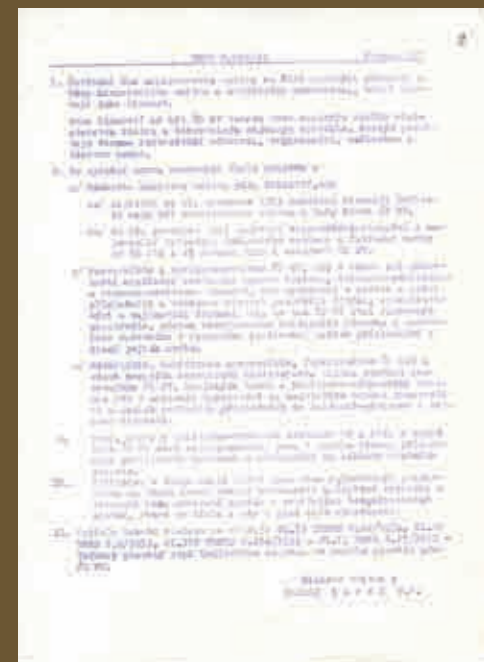
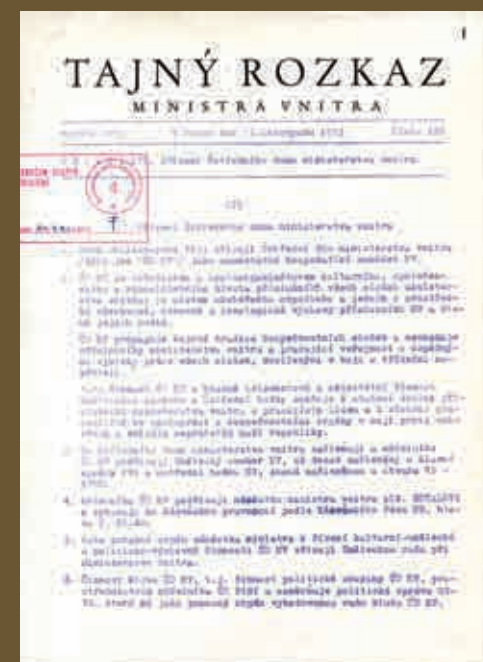
Počátkem roku 1950 se z dosavadního ministerstva vnitra vyděluje nové ministerstvo národní bezpečnosti, které bylo jasně silovým orgánem a na jehož organizační strukturu měli značný vliv sovětsí poradci. Boj proti vnitřnímu nepříteli byl převeden pod Velitelství StB (velitel Osvald Závodský) jako jeho II. sektor (viz dokument č. 1). V roce 1952 bylo velitelství StB přejmenováno na Hlavní správu StB a dosavadní II. sektor na II. odbor. Rozsah činnosti a oblastí zájmu této složky Státní bezpečnosti se v průběhu času změnil a stále zvětšoval.

K další změně došlo roku 1953 po opětovném sloučení ministerstva národní bezpečnosti s ministerstvem vnitra. Iniciátorem byl nový ministr vnitra Rudolf Barák. Na podzim 1953 tak agenda boje proti vnitřnímu nepříteli přešla pod III. správu MV (viz dokument č. 2).

dokument č. 1 - struktura 2. sektoru VStB, sign. 310-7-10

dokument č. 2 - TRMV 165/1953

Výstavu připravil

Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci
s Archivem bezpečnostních složek

Fotografie a obrazová dokumentace: Archiv bezpečnostních složek

Grafická koncepce a výstavní design: MgA. Mária Hostinová

Autoři koncepce:

PhDr. Pavel Žáček Ph.D., Mgr. Marek Čulen

Autoři textů výstavy:

Mgr. Milan Bárta, Mgr. Lukáš Cvrček, Mgr. Petr Dvořáček,
Petr Zeman, Mgr. Světlana Ptáčnicková, Mgr. Pavel Ptáčník